

Prát við Thorbjörn Jagland - nýggja forsætisráðharra Noregs

– Eg haldi, at vit gera nógv. Nógv norskar bókur verða útgivnar í øðrum norðanlondum. Vit hava víðkað um sjónvarpssamstarvið, sjálvt um vit í Nor-egi kanska eru av tí fatan, at vit taka ímóti meira, serliga frá Svøríki, enn grannalondini fáa frá okkum. Eg skuldi ynskt, at hetta var meir javnt bytt.

Tað norðurlenska mentunarsamstarvið hevur tað gott. Men eitt øki, sum vit eiga at hugsa meir um, er teldutækni. Vit kunnu knýta saman teir læru háskularnar og aðrar lægri útbúgvingarstovnar í eitt net. Vit hava gjørt tað í Noregi, og vit kunnu knýtt tað sam- an í eitt norðurlenskt vit- anarnt. Vit kunnu kanska einaferð í framtíðini knýta saman øll hókasevni í Norðanlondum í eitt net, fyr í fólk skulu kunna hava á atgongd og møguleika til at læna bókur úr øllum teimum norðanlondum. Møguleiknir eru nógvir við tí nýggju tøkifrøðini at víðka um mentunarsam- starvið og at gera norðanlond til eitt mentunarski.

Betri norrønt samstarv

Vil tín stjórn stevna ímóti einum betri norrønnum samstarvi?

– Ja, avgjørt. Tað vísti røða mín á Keypmannahavn í november. Fyr okkum hevur tað upprunaliga norrøna samstarvið stóran tyding, men tað hevur eisini stóran tyding fyr Nor-egi at vera við í samstarvi- um kring Eystrasalt og í Barentsøkinum, og ikki at gloyma at brúka norrøna samvinnuna, sum dyr til Euro- pa.

Hevur tað stóran tyding at samstarva við grannar- nar í Eystrasalt og Barents- økinum?

– Ja, tað er neyðugt við einum slíkum samstarvi. Søguliga hava vit havt tætt samstarv við londini kring Eystrasalt, og tað er hetta samstarv, sum vit nú royna at byggja upp aftur. Tað sama er galdandi norðan- fyr, har vit aftur fáa at- gongd til gamlar handels- gøtur og samband, sum vit høvdu frá gamlari tíð. Tað vil sjálandi vera við til at styrkja tað norrøna samstarvið.

Tú ert ikki bangin fyr, at Útnorður vil kenna seg koyrt út í kuldan?

– Jú, tað kann gerast ein trupulleiki. Men í dag tosa vit eisini um Útnorðursam- starvið sum umfatrar oygg- jalondini úti í Atlantshavi- num.

Er ikki ein vandi fyr, at Útnorður heldur vil leita sær samstarvsfelagar í Stóra Bretlandi, Kanada og USA?

– Jú, og tað hevur eisini verið ein vandi í øll ár. Av og á hava vit eisini sæð at oyggjarnar hava leitað sær tann vegin. Men tær hava nú einaferð alltið klára at hildið til tey norrønu londini. Tað er eisini poli-

tikkurin í norðanlondum at oyggjalondini skulu luttaka í norðurlenska samstarvi- num.

Nýggja støðan í Europa, eftir at cyst/vestur-skilnað- urin ikki longur er til staðar ger, at alt virkseimið verður flutt vestureftir, sum tað upprunaliga var.

Óneyðugt við samgongu

Hvussu eiga tey norðurlensku londini at arbeiða móti ES í framtíðini?

– Sum í dag. Eg haldi ikki at vit eiga at byggja eina samgongu av teimum norr- ønu londunum. Noreg hevur óansæð ikki møguleikan at vera við í eina slíkari sam- gongu, so leingi vit ikki eru limir í ES. Men eg haldi ikki, at tað vildi verið ser- liga klókt av teimum trim- um norðanlondunum sum eru ES-limir at gera eina samgongu. Tað hevur einki verið vanligt í ES, og ein slík framferð vil mæta harða mótsøðu. Harafturímóti leita tað seg gera at hava eitt tætt samstarv um ávís mál og so bera fram norð- urlenskt hugskot um, hvussu fleiri kunnu fáast í arbeiði, betri vælfærd o.s.fr.

Hvat kan tað almenna norðurlenska samstarvið gera fyr í loysa tær mongu ósemjurnar um fisk, og har Noreg er við í teimum flestu?

– Eg haldi ikki, at tað norðurlenska samstarvið kann, ella eigur, at gera nak- að við hesar ósemjurnar. Talan er í flestu førum um ósemjur millum tvey-try lond, og tað er millum hesi londini at ósemjurnar skulu loysast.

Men sjálvandi er tað norðurlenska samstarvið gjøgnum bæði Norðurland- aráðið og Norðurlenska Ráðharraráðið fundarstaðir, har vit tosa saman og knýta bond við grannalondini. Eg trúgvi, at hesar kreppurnar høvdu verið munandi verri, um vit ikki høvdu tað norð- urlenska samstarvið. Tí tá høvdu vit ongastaðni at hittast.

Altjóði leikpallurin

Hvussu kunnu Norðan- lond skipa seg á altjóða leikpallinum?

– Eg veit ikki, um tað er neyðugt at skipa seg betri enn í dag. Sjálvandi kann altíð okkurt gerast betri, men eg havi eina kenslu av, at tað gongur væl í løtuni. Hyggja vit at ES-samstarvi- num, so eru vit norðmenn sera væl nøgdir við tær upp- lýsingar, sum vit fáa frá Svøríki, Finnlandi og Dan- mark. Eisini á trygdarpolit- iska økinum eru vit væl nøgd. Norðurlenska her- styrkin í Bosnia er eitt gott dømi um hetta.

A flest øllum økjum haldi eg, at tað norðurlenska samstarvið virkar fyrimynd- arliga, sjálvt um tað ikki sæst aftur á t.d. Norðurland- aráðsfundum. Stjórnirnar hava eitt vælverkandi sam- bandsnet. Vit geva hvør øð- rum upplýsingar og vit spyr- ja oftani um ráð hjá grann- unum. Eitt dømi er Zaire, har tey norðurlensku ST- umboðini samstarvað sera væl um, hvat Norðanlond kunnu gera. Norðurlensku sendiboðini hava altíð havt eitt gott samstarv, og eg eri nøgdur við støðuna.

Kann meir henda á trygd- arpolitiska økinum?

– Ja, eg kom við einum uppskoti á fundinum í Keypmannahavn um eina felags friðarvarðveitandi norðurlenska deild. Her hava vit stórar møgulekar, sum ikki verða brúktir í dag. Deildin í Bosnia er eitt gott dømi, men hon er tíðarav- markað.

Samband í Útnorðuri

Ein partur av norðurlenska samstarvinum er Norðurlenska Atlantsam- starvið, fyrrverandi Út- norðursamstarvið. Her lut- taka Grønland, Ísland, Fø- royar og stranda-Noreg. Bæði Føroyar og Grønland eru í dag í kíkaranum hjá fleiri stórum oljufeløgum. Norsk feløg luttaka, millum annað luttekur Statoil í leit- ivirksomum á Fylla Bank í Grønlandi, og í Føroyum hava umboð fyri øll tvey stó- ru norsku oljufeløgini luttik- ið í fyrireikingini. Nevnað kann, at norska felagið Sag- a nú ikki vil leita meir í In- donesia, men heldur brúka tíð og orku til at kanna bretska og føroyska land- grunnin. Hvat kann tað al-

menna Noreg gera á hesum økinum?

– Vit halda, at tað sum hendir í Útnorðuri er sera spennandi. Hava nógvá vitan, sum vit kunnu bjóða fram á olju- og gassøkinum. Sum einum av heimsins fremstu oljuteknifrøðiligu tjóðum og kanska tann tjóð- in, sum hevur mest vitan um leit og pumping av olju á havsins botni, so hava vit nógv, vit kunnu bjóða fram.

Tað er einki, sum kann gleða okkum meir enn um oyggjalondini í Útnorðuri kunnu brúka okkara roynd-

ir.

Jens Stoltenberg segði, meðan hann var olju- og orkumálaráðharri, at hann væl kundi hugsað sær eitt tættari samstarv millum Noreg og Føroyar á olju- og gassøkinum. Vil tín stjórn gera nakad fyr í fáa í gongd eitt slíkt samstarv við Føroyar?

– Vit hava í løtuni ikki nakra beinleiðis ætlan, men sendiharri okkara í Keypmannahavn, Torvald Stolt- enberg, arbeiðir við máli- num, og hevur millum ann- að vitjað Føroyar. Endamá-

id við túrinum var at knýta tættari bond millum okkara lond, eisini á oljuøkinum. Hvat kemur at henda á hesum økinum nú?

– Eg kann ikki siga, hvat fer at henda í nærmastu framtíð, men vit hava áhuga í tættari bondum við Fø- royar, og at hava tætt sam- band við føroyingar.

THORBJØRN JAGLAND FLEIRI FERÐIR VERIÐ Í FØROYUM

Sum formaður í ungmannafelagnum hjá norska Javn- aðarflokkinum og sum skrivari í flokkinum hevur Thor- bjørn Jagland fleiri ferðir verið í Føroyum

Skrivarar í norðurlensku javnaðarflokkinum halda fundi í Føroyum í 1991. Miðskeiðis í myndini - beint undir Rasmusi Effersøe - sæst Thorbjørn Jagland. Nýggi norsk forsætismálaráðharrin

EIRIKUR LINDENSKOV

Nýggi norsk forsætis- málaráðharrin, Torbjørn Jagland er ikki ókendur í Føroyum. Hann hevur vitjað í Føroyum nakrar ferðir, bæði sum formaður í AUF - ungmannafel- agnum hjá norska Javn- aðarflokkinum. Tá vitjaði hann Sosialistiskt

Ungmannafelag. Seinni gjørdist hann skrivari í norska Javnadarflokkinum, har hann fyri nókrum árum síðani gjørdist formaður. Fyrr í heyst tók hann við sum forsætisráðharri eftir at Gro Harlem Brundtland legði frá sær.

Myndin omanfyri er tiki- n, tá skrivararnir í norðurlensku javnaðarflokkinum

hildu fund í Føroyum í 1991. Beint undir Ras- mus Effersøe sæst núver- andi norsk forsætisráð- harrin, Thorbjørn Jag- land. Høgrumegin sæst skrivarin í føroyska Javn- aðarflokkinum, Eyðólv Dimon.

Mynd: Jógvan Hugo Gardar